Biologisk mangfoldighed frem mod 2010-målene

- Et fælles lokalt ansvar

Herning Kommune
Teknik og Miljø

Forord

Denne pjece fortæller om Herning Kommunes indsats for at bevare, fremme og genoprette natur og biologisk mangfoldighed, og om idéer til fremtidige projekter til at nå målene om at bremse nedgangen i biologisk mangfoldighed inden 2010, som er vedtaget på FN plan og ratificeret i EU.

I Herning Kommune arbejder vi efter en Grøn Plan, hvis formål det er, på et bæredygtigt grundlag, at bevare, forbedre og genskabe de karakteristiske landskabstræk, naturtyper og arter, samt at sikrer borgerne gode rekreative, grønne områder.

Igennem vores agenda 21 arbejde og vores inddragelse af borgerne i planlægning af grønne områder, arbejder vi på at skabe et fælles grønt ansvar i lokalområdet blandt borgere, foreninger, virksomheder og kommunen selv, for at stoppe nedgangen i den biologiske mangfoldighed.

Vi håber at pjecen kan være til inspiration for andre kommuner i arbejdet hen i mod 2010 målene!

Finn Stengel Pedersen
Formand for Ny Teknik og Miljøudvalg

HERNING KOMMUNE

TEKNIK og MILJØ

Indhold

Indlednig s. 4

Igangværende projekter - mod 2010 målene
Eksempler på projekter og tiltag i Herning Kommune i løbet af de sidste 15 år, for at fremme natur og biologisk mangfoldighed og for borgernes deltagelse i dette.

Løvbakkerne og naturskolen s. 6
Grønne daginstitutioner s. 8
Naturgenopretning i Rind Ådal s. 10
Restaurering af Herningsholm Å s. 12
Præstbjerg naturcenter s. 14

Ideer til kommende projekter - mod 2010 målene
Ideer til projekter som kan bremse tilbagegang af biodiversitet og fremme lokalområdets engagement i bevarelse af naturmangfoldighed.

Kogræsserlaug s. 16
Klimaændringer – CO2-kampagne s. 18
Natur – og miljøformidling s. 20
Naturpleje i samarbejde med lodsejerlaug s. 22
Lokal laksehandlingsplan i Skjern Å-systemet s. 24

Kontaktpersoner i Herning Kommune

Biolog Søren Brandt tlf. +45 96 28 80 58 • mjosb@herning.dk
Grøn Guide Line Thastum tlf.+45 96 28 80 52 • mjolt@herning.dk

Herning Kommune oktober 2006

Indledning

Herning Kommune
Herning Kommune ligger midt i Jylland vest for den jyske højderyg.

Den vestjyske natur er præget af menneskets aktiviteter og naturtyper er opstået som følge her af: Lyngheder, enge og græsningskrat. Skove er gennem tide fældet og åløb er blevet rettet ud for at skabe landbrugsjord. Brunkulslejer og plantagedrift præger også landskabet.

- Areal: Ca. 54.160 ha
- Indbyggere: Ca. 59.510
  (I 2007 udvides kommunen med 3 mindre kom muner og får ca.83.300 indbyggere)
- Skov, eng, hede: 500 ha
- Mose: 230 ha
- Søer**:** 585 ha
- Vandløb: 380 km
- Sjældne arter: 5

Hvordan fremmer Herning Kommune natur og biologisk mangfoldighed?

Herning Kommune har altid haft fokus på miljø og natur. Helt overordnet stiller vi nogle høje miljøkrav til os selv, bl.a. som medlem af det forpligtende miljøsamarbejde **"Dogme 2000"** som vi deltager i sammen med 6 andre kommuner. Vi har endvidere formuleret mål i forhold til natur og miljø i vores agenda 21 strategi og miljøhandlingsplan.

En måde at sikre naturværdierne er gennem planlægning. Vi arbejder derfor efter en Grøn Plan hvis formål det er at bevare, forbedre og genskabe de karakteristiske landskabstræk, naturtyper og naturindhold samt at sik-

rer borgerne gode rekreative, grønne områder.

Bynatur: Flere landskabsbeplantninger, læhegn og områder som "plejes" mindre, til gavn for mangfoldigheden. Miljøvenlig drift af kommunens grønne områder idet vores driftsafdeling er miljøcertificeret efter ISO 14001. By og landskabsudvikling med en blå ring (vandløb og mose), en grøn ring og grønne kiler ind i Herning By.

Naturpleje og naturgenopretning: Skal der ændres i beskyttede naturområder, skabes der erstatningsbiotoper. Vi arbejder endvidere på at danne et netværk af flere små-lokaliteter i sammenhæng med de større naturområder. Vi har målsætninger og tiltag for at begrænse udslip af kvælstof og fosfor for at undgå Iltsvind og skader på heder og højmoser mv.

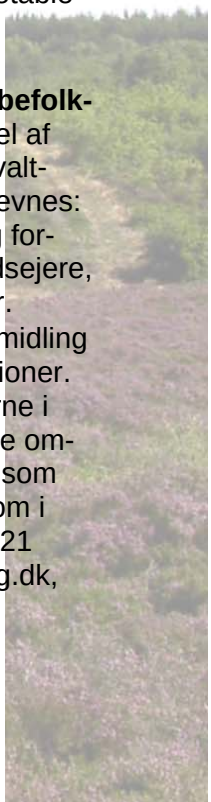
I øjeblikket er ca. 350 ha af kommunens enge, moser og hedearealer under en driftsform, som hindrer, at arealerne springer i skov v.h.a. afgræsning eller hø-slet.

I Herning Kommune er der gennem de sidste 15 år rejst ca. 300 ha. artsforskellig skov, som drives naturnært og skånsomt.

1994 har vi lavet en 10-års plan for genopretning og restaurering af kommunens vandløb, som der arbejdes efter. Fiskebestanden er nu langsomt på vej fremad.

Flere søer og vådområder er gennem de sidste årtier genetableret og i forbindelse med bygning af motorveje omkring Herning er jordflytningen udnyttet til at etablere et antal søer.

Inddragelse af lokalbefolkningen er en vigtig del af kommunens naturforvaltning. Her kan bl.a. nævnes: Lokalt samarbejde og formidling i forhold til lodsejere, borgere og foreninger. Naturskoledrift og formidling i skoler og daginstitutioner. Inddragelse af borgerne i planlægning af grønne områder, og andre tiltag som man kan læse mere om i kommunens Agenda 21 strategi (www.Herning.dk, søg på agenda 21)

Igangværende projekter

Løvbakkerne og naturskolen

Løvbakkerne, nordvest for Herning by, består bl.a. af et oprindeligt egekrat, en tidligere og nu genskabt græsningsskov. Desuden rummer området eng, mose og søer.

Disse naturtyper var ved at forsvinde på grund af tilgroning. Men i 1991 startede kommunen et naturpleje- og genopretningsprojekt gennem skovgræsning, nyetablering af småsøer og eng, samt nyplantning af skov.

Kommunens skoler blev en del af projektet: Hver skole plantede en "skoleskov" og "fik" en del af Løvbakkerne som deres. Samtidig blev **Løvbakke naturskole** etableret som den ene af Hernings to naturskoler. Formålet var og er at give skolebørnene gode naturoplevelser og naturforståelse. På naturskolen er ansat en naturpædagog som tilbyder skoleklasser aktiviteter, undervisning og arrangementer.

Løvbakkerne er i dag genetableret som smukt oprindeligt landskab til stor glæde for Hernings befolkning som ofte besøger stedet. Med udgangspunkt i Løvbakkeprojektet forsætter skovrejsning og naturpleje i de tilstødende områder så der er ved at dannes en sammenhængende skovkorridor i området.

Hensigt/formål/mål

Formålet med naturgenopretningen af Løvbakkerne er at fastholde en unik oprindelig naturtype og dens biologiske mangfoldighed. Ideen med at tilknytte skolerne og at starte naturskolen, har været og er

stadig, at skabe grobund hos børnene for senere, som samfundsborgere at deltage aktivt i bevarelse af vore naturressourcer. Dette kan ske gennem naturoplevelser og naturforståelse, som, kombineret med miljøundervisning kan danne basis for en bæredygtig livsstil.

Aktører og målgruppe
Herning Kommunes parkafdeling har været igangsætter og central aktør, men der har været et aktivt samarbejde med det tilgrænsende statsskovdistrikt og Forskningscenter for Skov og Landskab. Andre aktører er: Skolerne, naturskolen og naturpædagogen. Herning Kommunes borgere, foreninger. Bl.a. biavler, jagt-, lystfiskerforeninger m.fl.

Tidsramme og ressourcer
Projektet har udviklet sig gennem de sidste 15 år og udvikler sig stadig. Ressourcerne til naturpleje og genopretning er kommunale midler samt et partnerskab med stasen (skov og forskning). Ressourcerne til naturskolen og naturskolelederen i stort omfang fra skoleforvaltningen.

Hvor meget har vi nærmet os 2010-målene (indikatorer)
Løvbakkeprojektet har været fulgt af Forskningscenter for Skov og Landskab og det har vist sig at biodiversiteten hurtigt blev øget, især kom der mange nye insektarter.

Naturskolen er meget benyttet og borger besøger Løvbakkerne for vandreture og udflugtsmål. Dette øger ikke en direkte den biologiske mangfoldighed, men giver en nødvendig forståelse og støtte i befolkningen til arbejde for at bevare naturtyper og arter.

Nøglen til at projektet lykkedes (evaluering)
Målrettede flersidede initiativer har været vigtige for succes. Samarbejde mellem flere aktører har også været centralt både i forhold til viden, ressourcer og evaluering. Aktiv deltagelse fra skolerne i sær i projektets tilblivelse har ført til opstart af naturskolen og gjort området til ”borgernes eje”. Helt centralt er alle de ildsjæle som har arbejdet med projektet!

Grønne daginstitutioner

I Herning Kommune er der mange grønne daginstitutioner. 17 institutioner står bag **et grønt råd** med fokus på grøn hverdag og at udbrede en grøn tankegang i kommunens daginstitutioner. Rådet udveksler ideer og erfaringer og planlægger aktiviteter.

Eksempler på aktiviteter er: Kurser og information om **naturlegepladser** - hvilket har ført til opførelse af 7 naturlegepladser.

Information, oplæg og kurser om **økologiske fødevarer.** I dag har Herning Kommunes daginstitutioner i gennemsnit ca. 45 % økologi.

Gennemførelse af en tilbagevendende **Grøn Inspirationsdag** for alle kommunens institutioner, med grønne aktiviteter og inspiration til grøn hverdag i institutionerne – I 2006 afholdes inspirationsdagen for 5. gang, i 2005 var der omkring 1200 børn og voksne som besøgte inspirationsdagen.

Hensigt/formål/mål

Det Grønne Råds formål er:
At udbrede og implementere grønne tanker i samtlige daginstitutioner og at lære børnene og der igennem forældrene, at tænke grønt.
At udveksle, støtte, inspirere, og øge grøn viden.
At udbrede økologiske fødevarer i institutionerne.

At samarbejde med lokale aktører om grønne tiltag.

Aktører og målgruppe
Initiativtagere er nogle aktive institutioner sammen med kommunens grønne guide (lokal miljøvejleder/ agenda-medarbejder), som er rådets sekretær. Desuden samarbejdes der med lokale foreninger og grupper.

Målgruppen er rådets egne - og kommunens andre daginstitutioner, børnene og gennem dem deres forældre.

Tidsramme og ressourcer
Rådet blev etableret i 2001 og bliver løbende udvidet med nye medlemmer. Man mødes ca. 4 gange årligt.

Institutionernes indsats prioriteres som en del af de dagli-ge aktiviteter, der bruges lidt ekstra tid til grøn inspirations-dag.

Kommunens Grønne Guide bruger ressourcer som res-sourceperson og skriver et grønt nyhedsbrev 6 gange årligt til samtlige institutioner og til dagplejen.

Hvor meget har vi nærmet os 2010-målene (indikatorer)
Konkret kan det måles at mængden af økologiske fø-devarer i institutionerne er steget, og der er stor interes-se for grøn inspirationsdag, samt for naturprodukter/ naturlegeplads. Desuden me-ner vi vidensniveauet om bæ-redygtig hverdag er øget idet vi har haft mange positive tilbagemeldinger.

Nøglen til at projektet lyk-kedes (evaluering)
Det betyder meget at der er en ressourceperson (Grøn Guide) for at det grønne råd kan fungere.

Projektet fungerer godt fordi det er institutionernes eget projekt. Desuden skabes bå-de viden og handlekompeten-ce og på den måde en mere bæredygtig holdning.

Projektet fastholdes bl.a. fordi der er gode rammer (faste møder og aftaler). Desuden ser det ud til at der sker en spredning og at de grønne tanker breder sig som ringe i vandet til andre institutioner og forældre.

Naturgenopretning i Rind Ådal

Kommunen gennemskæres af en lang række større og mindre vandløb. Før i tiden blev de ånære arealer brugt til enten høslet eller til afgræsning. Sådan er det ikke mere, driftsformerne er for besværlige og giver for dårlig økonomi for en moderne landmand.

Resultatet lader ikke vente på sig. I løbet af meget kort tid gror ådalene til, først med høje urter og siden hen med buske og træer. Det betyder, at en stor del af den oprindelige engvegetation som for eksempel Gøgeurt og Engblomme forsvinder og med dem det tilhørende insektliv som for eksempel sommerfugle og biller.

Rind Å-dal har været under tilgroning i mange år. Ådalen bestod før naturgenopretningen af en mosaik af utilgængelige småskove, pilekrat og små lysåbne partier med rester af eng og mose.

Hensigt/formål/mål
Tilgroningen af Rind Å-dal var i 1997 så markant, at det stod klart, at det var nødvendigt med en massiv indsats, hvis ådalen igen skulle være synlig og den biologiske mangfoldighed skulle reddes.

I 1997 fik kommunen tilsagn om tilskud fra ”Den Grønne Jobpulje” til naturgenopretning langs ca. 10 km af Rind Å. Projektet skulle genskabe ådalen med græssende husdyr.

Dette krævede en plejeplan, som blev udarbejdet efter en grundig gennemgang af naturværdierne og stimulighederne i ådalen.

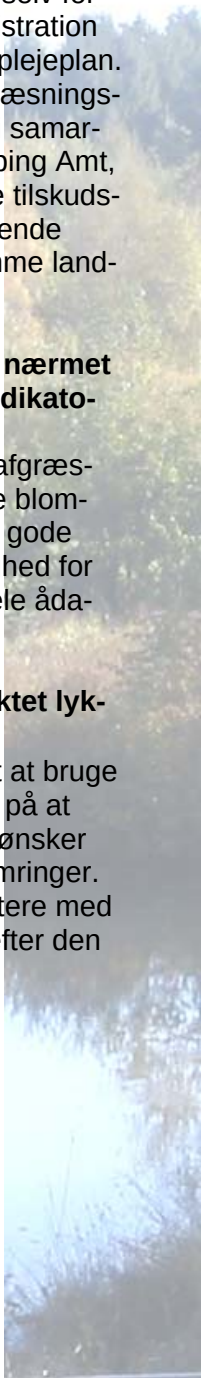
Aktører og målgruppe
Først skulle det omfattende arbejde med at lave en plejeplan og med at finde frem til lodsejerne i ådalen udføres. Herefter skulle der findes en entreprenør, der både kunne udføre arbejdet, skaffe det rigtige hegnsmateriale og ikke mindst var i stand til at snakke med lodsejerne og høre på deres ønsker og forventninger til projektet. Dette skulle så tilpasses den økonomi, der var til rådighed.

Alle indhegnede arealer blev forsynet med klaplåger, så offentligheden kunne få adgang. Denne adgang blev sat i system i forbindelse med udarbejdelsen af en kultur– og naturfolder for området, som udkom i 2002.

Tidsramme og ressourcer
Projektperioden var fra 1999-2000. Herning Kommune fik 1.5 mill. kr. i tilskud fra "Den Grønne Jobpulje" til direkte betaling for indhegning og rydning af pilekrat. Kommunen betalte selv for udgifterne til administration og udarbejdelse af plejeplan. De efterfølgende græsningsaftaler kom i stand i samarbejde med Ringkjøbing Amt, som administrerede tilskudsordningerne vedrørende SFL (særligt følsomme landbrugsområder).

Hvor meget har vi nærmet os 2010-målene indikatorer)
Store engområder afgræsses igen og de vilde blomster og dyr er sikret gode levesteder og mulighed for igen at spredes i hele ådalen.

Nøglen til at projektet lykkes (evaluering)
Det er meget vigtigt at bruge den nødvendige tid på at lytte til lodsejernes ønsker og eventuelle bekymringer. Forsøg at argumentere med faglig viden og gå efter den bedste løsning.

Restaurering af Herningsholm Å

Herningsholm Å har sit udspring syd for Herning By og løber næsten hele vejen rundt om byen som en stor del af den blå ring. Vandløbet er blevet restaureret i flere omgange gennem årene. Det betyder, at det er blevet genslynget og der er lavet gydepladser og sikret skjulesteder til blandt andet ørreden. Senest er der arbejdet med at forbedre forholdene på en strækningen af vandløbet ved Holstebrovej. Dette er i et område, hvor borgerne bor tæt på.

I 2005 har denne strækning fået nye slyngninger og mere tilgængelige brinker. Fremover iværksættes en række projekter, som udføres sammen med lokale aktører: Fiskebro, gydebanker, bålpladser og nye indhegninger til dyr.

Hensigt/formål/mål

Det var meningen, at der skulle skabes bedre muligheder for mere liv i og ved åen ved at forbedre forholdene for flora og fauna på strækningen. Området skulle også være lettere tilgængeligt for nabolagets beboere og institutioner. Ønsket om et mere naturligt vandløb kommer oprindeligt fra en nærliggende grundejerforening, som skrev et brev til kommunen.

De lokale borgere i hele området har efterfølgende været inddraget i processen for at få en større naturforståelse og for at få så mange ønsker og forslag som muligt med i projektfasen.

Aktører og målgruppe
Der er mange aktører involveret i det bynære å-årojekt:
Miljøafdelingen
Parkafdelingen
Lundgårdskolen
Fritidscentret Bakkebo
Daginstitutionen Skovbo
Beboerforeningen
Lundmølle Parcelejerforening
Lokale borgere

Tidsramme og ressourcer
Projektet ved Holstebrovej er udført i 2005-06 efter en række undersøgelser af eksisterende forhold og forhandlinger med nogle få private lodsejere. Selve gravearbejdet har kostet ca. 0.5 mill. kr. Hertil kommer udgifter til møder, projektering, nye indhegninger ved fritidshjem, nye broer og græssåning på ca. 100.000 kr. Da det meste af området ejes af kommunen, har der ikke været udgifter til jordkøb eller erstatninger.

Hvor meget har vi nærmet os 2010-målene (indikatorer)
Da forskellige strækninger af Herningsholm Å er blevet restaureret igennem mange år, er det vanskeligt at sige lige præcis hvad den nævnte delstrækning har betydet for hele vandløbet. Men både kommunens egne og andres vandløbsundersøgelser viser at vandkvaliteten og fiske– og insektbestanden er blevet voldsomt forbedret siden 1980erne i Herningsholm Å.

Dette er både et resultat af vandløbsrestaurering, bedre spildevandsrensning fra byerne i oplandet og fordi borgerne er blevet bedre til at lade være med at benytte regnvandssystemet som modtager af olie- og sæberester fra bilvasken.

Forbedringen af forholdene har betydet, at der er blevet langt flere bækørreder i vandløbet. Det er desuden blevet almindeligt at træffe både isfugl og vandstær. En odder har også været forbi.

Nøglen til at projektet lykkes (evaluering)
Det er vigtigt at både borgere og politikere bliver præsenteret for de forbedringer af dyre- og plantelivet, som en vandløbsrestaurering fører med sig.

Pleje af heder i Præstbjerg Naturcenter

Præstbjerg hede og naturcenter er et 176 ha stort naturområde med lynghede samt plantede småskove og en 3,5 ha stor sø. Området er et nærringsfattigt kulturnatur-landskab med store naturværdier, som vil gå tabt uden der rette pleje.

Ringkjøbing Amt har siden opførelsen i 2001 drevet et større naturcenter med naturformidling kombineret med beskyttelse af hedeområdet. Her er naturoplevelser og friluftsliv for alle i centrum. Efter amtets nedlæggelse ved udgangen af 2006, overtager Ny Herning Kommune driften af stedet

Amtet har i naturplejen af områdets heder, gjort en særlig indsats for at bevare den biologiske mangfoldighed der knytter sig til heden. Der er anvendt forskellige metoder til naturpleje. I samarbejde med en privat entreprenør er der udviklet en særlig maskine - hedehøsteren – som med succes er anvendt i plejen af heder.

Plejen af heder i Præstbjerg Naturcenter har indgået i et større amtsprojekt, hvor affaldsproduktet - den afhøstede lyng m.m. genanvendes i forskellige sammenhænge. Materialet bruges bl.a. som underlag på ridebaner, det presses til briketter som kan anvendes til opvarmning eller bruges som afdæknings-materiale.

Hensigt/formål/mål
Herning Kommune ønsker efter overtagelse af Præstbjerg Naturcenter, at videreføre en alsidig naturpleje i området. På et tidligere landbrugsareal, søges heden genskabt. Det er desuden et mål via offentlige ture, skriftlig formidling m.m., at informeret om biodiversiteten og den nødvendige naturpleje af heden, der skal til, hvis naturarealerne skal bevares som hede.

Aktører og målgruppe
Et brugerråd har fulgt projektet fra opstarten og indtil nu. Amtets naturplejefolk har afholdt kurser og erfa-møder om naturpleje af heder.

Herning Kommune er fra 2007 ansvarlig for en fortsat god pleje af heden. Målgruppen er primært de 100.000 gæster, der hvert år besøger Præstbjerg Naturcenter. Naturplejen og demonstrationsarealer indgår i formidlingen af områdets natur.

Tidsramme og ressourcer
Pleje af danske heder og naturområder er en fortløbende proces. Kommunen er som ny ejer af naturområdet ansvarlig for, at naturen og hederne plejes og biodiversiteten bevares. Med genopretning af et tidligere landbrugsareal, er der mulighed for at udvide naturarealerne med 6 ha.

Hvor meget har vi nærmet os 2010-målene (indikatorer)
Med den aktive indsats, er tilgroningen stoppet og lyngheden dermed bevaret som en unik og næringsfattig naturtype med de dertil hørende arter.

Nøglen til at projektet lykkedes (evaluering)
Skal projektet lykkes, skal opgaven og området, som et nyt sted adopteres, som et af kommunens kommende kerneområder.

Da kommunen også er ejer af arealerne, er det god grund til at forvente, at projektet omkring pleje af hederne i Præstbjerg Naturcenter og bevarelse af den biologiske mangfoldighed vil lykkes, hvis ikke eksterne miljøpåvirkninger gør det umuligt, at sikre den næringsfattige hede.

Ideer til kommende projekter

Kogræsserlaug

Et **kogræsserlaug** er en gruppe af borgere der går sammen om at anskaffe og passe et antal kreaturer, som så afgræsser et naturområde for at pleje dette. Kreaturerne bliver slagtet når de er tjenlige og borgerne får på den måde frisk kød i fryseren.

Kommunen vil typisk lægge arealet til og sørge for hegning og der vil være samarbejde med lokale landmænd om at skaffe dyrene og om information og hjælp til pasningen samt overholdelse af diverse veterinære regler.

Der er startet et kogræsserlaug i Sinding i Herning i 2001, som har fungeret fint siden, men vi vil gerne udvide projektet så flere kogræsserlaug kan oprettes.

Hensigt/formål/mål
At bevare og pleje eng- og hedeområder, som kræver afgræsning eller hø-slet for ikke at springe i skov.

At skabe bevidstheden om forholdet mellem naturpleje/ brug af naturen og produktion af bæredygtige fødevarer, her kød.

At skabe mulighed for grupper af borgere til at komme tæt på processen fra jord til bord, og få eget kvalitetskød på bordet

At skabe netværk mellem forskellige aktører

Aktører og målgruppe
Deltagerne i projektet vil være borgerne i samarbejde med Herning Kommunes parkafdelingen og kommunens lokale miljøvejleder,

Grøn Guide samt evt. lokale landmænd.

Det er meningen at kogræsserlaugene skal kunne fungere selvstændigt

Tidsramme og ressourcer
Kogræsserlaugene er ikke tidsbegrænsede. Der vil være en del arbejdstimer i projektet fra kommunens side i starten, siden skal lauget kunne fungere selvstændigt og derfor primært omfatte borgernes eget tidsforbrug.

Hvor meget kan vi nærmet os 2010-målene (indikatorer)
Vi kan måle på arealet af enge som afgræsses og dermed undgår at forsvinde som naturtype med dertilhørende arter.

Hvis projektet fører til større naturforståelse hos de involverede og deraf følgende holdninger og handlinger som fremmer den biologiske mangfoldighed, vil dette også være et skridt hen i mod 2010 målene, men det er sværere at måle.

Nøglen til at projektet lykkes (evaluering)
I kogræsserlauget findes mange gode muligheder for at forankre en holdning til bevarelse af biodiversitet hos borgerne, fordi de får en direkte indsigt i sammenhængen mellem naturpleje og kreaturernes bidrag til denne. De følger engens udvikling og årets gang gennem pasning af dyrene og får et andet forhold til det kød der ender på deres middagsbord end de ville have haft hvis det kom fra supermarkedets køledisk.

Rent praktisk er det vigtigt at aftaler og rammer fungerer, både i selve lauget og mellem lauget, kommunen og eventuelt involverede landmænd. Det allerede eksisterende laug har faste vedtægter og retningslinier.

Klimaændringer – CO_2-kampagne

Klimaændringerne, er en af de store trusler i forhold til den biologiske mangfoldighed. Der vil være risiko fro at mange, især de højt specialiserede arter vil have svært ved at nå at tilpasse sig ændringerne eller have mulighed for at flytte sig.

I arbejdet for at nå 2010 målene mener vi det er vigtigt ikke kun at fokusere på lokale naturprojekter, men også at forsøge at være med til at ændre på mere overordnede faktorer, der er med til at forårsage tilbagegang i den biologiske mangfoldighed.

En kampagne som både retter sig mod borgerne og mod kommunens eget bidrag til CO_2 udledningen er en bredere tilgang til 2010 målene.

Elementer i kampagnen *kunne* være:

- Information med handlingsrettede råd til borgere og virksomheder, via foldere, presse, temadag mv.

- Afholdelse af CO_2 neutralt arrangement i samarbejde med lokal forening f.eks. musik-, eller sportsarrangement.

- Samarbejde med uddannelsesinstitutioner om fokus på CO_2 problematikken.

- Fokus på kommunens egen CO_2 udledning, opstilling af mål og handlingsplan

Hensigt/formål/mål
Formålet er dels at sætte fokus på en problematik som er en af de største miljøproblemer i dag, dels at forsøge at nedbringe CO_2 udledningen fra vores lokalområde.

Aktører og målgruppe
Kommunen vil stå som initiativtager, men det er hensigten at der skal opstå et samarbejde mellem kommunen, foreninger, virksomheder og borgere, - et fælles grønt ansvar.

Målgruppen er ligeledes, på den ene side borgerne og på den anden side kommunen selv.

Tidsramme og ressourcer
Informationskampagne og et eventuelt arrangement kan løbe over en kortere periode, mens de initiativer, og samarbejder der opstår, gerne skulle blive fremadrettede og fortløbende.

Omkostningerne sættes helt af ambitionsniveauet.

Hvor meget har vi nærmet os 2010-målene (indikatorer)
Det vil være nødvendigt at registrere nogle resultater. Det kan både være i forhold til antal deltagere, samarbejder mv. men også registrering af CO_2 udledning og at følge udviklingen af denne indikator. Dette kan være omfattende og svært og kan muligvis konkretiseres til enkeltområder som: Kørsel i kommunale biler, en given virksomhed med hvem man samarbejder, nogle familier som vil indgå en aftale om at registrere et givent forbrug.

Nøglen til at projektet lykkedes (evaluering)
I forhold til borgere og virksomheder: Bevidsthed om målgruppen, reelt samarbejde på aktørernes præmisser.

I forhold til kommunen selv: Ledelsesmæssig og tværfaglig opbakning, organisering og ansvarsfordeling, politisk ejerskab og opbakning.

Natur – og miljøformidling

I Herning Kommune vil vi prøve at sammenkoble natur – og miljøformidling. Vores nye struktur efter kommunesammenlægningen som har fokus på projektorganisering, giver mulighed for at danne en **"natur og miljøformidlingsgruppe"**.

I gruppen vil der være en række opgaver: Natur og miljøinformation samt tilbud om arrangementer og turer til borgerne er et af disse. Samarbejde mellem borgere, virksomheder og kommune om en bæredygtig udvikling er en anden vigtig opgave. Et tredje fokus er at fasthold kommunens egne miljøforpligtigelser, dvs. vore Agenda 21 forpligtigelser og vore forpligtigelser i det bindende miljøsamarbejde som Herning Kommune indgår i, kaldet Dogme 2000.

Hensigt/formål/mål
Der er flere formål med miljøformidlingsgruppen:
At sætte fokus på sammenhæng mellem natur, miljø og livskvalitet.

At give borgerne viden om natur- og miljøforhold.

At give borgene mulighed for gode naturoplevelser **og** handlemuligheder i forhold til bæredygtige valg i hverdagen.

At udvikle samarbejdet mellem borger, virksomheder og kommunen om bæredygtig udvikling.

At arbejde for fastholdelse af kommunes egne miljøforpligtigelser og et fælles grønt ansvar i alle forvaltninger i den kommunale organisation.

Aktører og målgruppe
Aktørerne i "natur- og miljøformidlingsgruppen" er de ansatte medarbejdere, med viden om natur, miljø og borgerinddragelse. Målgruppe og samarbejdspartnere er skoler, daginstitutioner, borger, foreninger, virksomheder samt kommunens andre forvaltninger og fagområder.

Tidsramme og ressourcer
Der er som udgangspunkt afsat 4,5 årsværk til arbejdet i gruppen. Som også skal dække administration og servicering af kommunens 2 naturcentre mv.
Der ud over vil der være et endnu ikke fastlagt budget til rådighed til formidlingsarbejde mv.

Hvor meget forventer vi at nærme os 2010-målene (indikatorer)
Herning Kommune udarbejder årligt et grønt regnskab. Her er det vores hensigt at få en række indikatorer ind omkring 2010 målene, det kunne være antal og udvikling i landbrugets naturplaner, eller fokus på bestemte arter og naturtyper.
Endvidere er den styrkede indsats for bæredygtig udvikling som et fælles lokalt ansvar en vigtig overordnet medvirkende faktor til at bevare biologisk mangfoldighed.

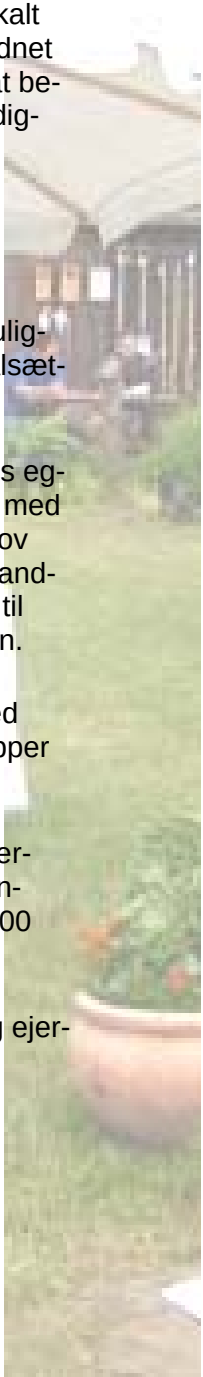
Nøglen til at projektet lykkedes (evaluering)
Vigtige parametre er:
Ressourcemæssige muligheder for at opfylde målsætningerne.

Inddragelse af borgenes egne ønsker i forbindelse med naturoplevelser og behov handlemuligheder og handlekompetence i forhold til grønne valg i hverdagen.

Et godt samarbejde med borger, foreninger, grupper og virksomheder

Et fælles kommunalt ejerskab til vores grønne ansvar, - vores dogme 2000 forpligtigelser.

Politisk engagement og ejerskab

Naturpleje i samarbejde med lodsejerlaug

I midten af 1980erne opstod der nye metoder til beskæring af vandplanterne i vandløbene, det som kaldes grødeskæring. Der skulle indføres miljøvenlig vedligeholdelse i de højt målsatte vandløb. Dette var blandt andet resultatet af en ændring i vandløbslovens formålsparagraf, der sagde, at vandløbene stadig skulle vedligeholdes så de kunne aflede vand men samtidig skulle der tages hensyn til miljøet i vandløbet.

Herning Kommune lavede en række forsøg med den miljøvenlige vedligeholdelse i det meget fine vandløb Sunds Nørreå. Efter et stykke tid fik vandløbet en anden form og det blev smallere. Dette mente lodsejerne ikke var tilstrækkeligt til at sikre den afledning af vand, som de var lovet i det pågældende vandløbs regulativ. I protest mod kommunens vedligeholdelse blev der nedsat et lodsejerlaug der skulle tale lodsejernes sag.

Kommunen gik ret hurtigt i dialog med lodsejerne og fik forklaret grunden til den ændrede grødeskæring. Dette førte til et tæt samarbejde imellem lodsejerlaug og kommunen. Vandløbets udseende og vedligeholdelse er blevet diskuteret. Praksis er blevet ændret, buske og træer har fået en ekstra beskæring og passende steder til udlægning af gydebanker til fisk er blevet udpeget.

På baggrund af disse oplevelser fik lodsejerne ved na-

boløbet Røjenkær Bæk lyst til også at oprette et laug ved deres vandløb. I dette laug er der gjort forsøg med blandt andet plantning af skyggegivende træer langs en delstrækning.

Ser man på naturen og landskabet, kan man ikke nøjes med at se isoleret på vandløbet. Vandløbet får vand fra de nærliggende enge og fra grundvandet. Det betyder, at vandløbets vandkvalitet påvirkes af hvad der sker i oplandet. Gode betingelser for arealerne langs et vandløb, vil give mulighed for at opleve et spændende dyreliv, som kan nydes på mange måder. Findes der fiskespærringer, vil dette have stor betydning for resten af vandløbet. Mange vandløbsinsekter lever både i vandløbet og som voksne på land. Her er det vigtigt at de ånære forhold er passende og naturlige.

Hensigt/formål/mål
En øget information om både vandløbet og dets omgivelser vil give en bedre fælles forståelse af hvilke hensyn, der skal tages for både at sikre en biologisk mangfoldighed og jordbruget.

Aktører og målgruppe
De to lodsejerlaug ved Sunds Nørreå og Røjenkær Bæk skal opfordres til at indgå i et samarbejde om både vandløb og de ånære omgivelser. Der vil efterfølgende kunne kobles både lystfiskere, spejdere og andre naturbrugere på samarbejdet.

Tidsramme og ressourcer
Dialog koster kun tid i første omgang. Skal der laves projekter, vil der være mulighed for at søge statsstøtte i flere forskellige sammenhænge.

Hvor meget har vi nærmet os 2010-målene (indikatorer)
Den fælles forståelse vil betyde store forbedringer for dyre– og plantelivet i og langs vandløbene.

Nøglen til at projektet lykkes (evaluering)
Dialog og åbenhed.

Erfaringerne kan bruges i hele kommunen.

Lokal laksehandlingsplan i Skjern Å-systemet

Laksen har været i Danmark siden sidste istid og har tilpasset sig de danske vandløb, efterhånden som de formede sig. Genetisk set er Skjern Å laksen unik og kan nemt skelnes fra andre lakse-stammer i både Danmark og det øvrige Norden.

Den danske laks skal reddes. Ikke kun fordi vi har forpligtet os internationalt, men fordi den bringer en lang række positive følgevirkninger med sig. Laksen stiller store krav til sine levesteder og er derfor en glimrende miljøindikator. Har laksen det godt, har mange andre dyr og planter det også godt, nogle dog kun indtil de bliver spist.

Med det store naturgenopretningsprojekt i den nedre del af Skjern Å, er der skabt mulighed for at laksen får betydeligt bedre levevilkår i fremtiden. Der er dog stadig problemer længere oppe i Skjern Å. Her betyder opstemninger ved dambrug og vandkraftsværker, at det er svært for både den voksne gydemodne laks, der skal nå de gode gydepladser, og de unge laks, der trækker mod havet, at passere.

Den fremtidige dambrugsproduktion forventes i større grad at gøre brug af ny teknologi, der sikrer bedre kontrol og stabilitet i produktionen. Dette medfører at dambrugene ikke behøves opstemninger i vandløbet. Der hvor det ikke er muligt at bruge den nye teknologi er det nødvendigt at sikre fiskepassagen på anden

vis. I Herning Kommune er der nogle helt specielle forhold omkring gamle kulturhistoriske minder. Det drejer sig om to engvandingskanaler, der blev anlagt ved Skjern Å i 1870erne. En række opstemninger sikrer kanalernes vandføring, men betyder også at blandt andet laksens vandring forstyrres. Når den mulige løsning er fundet, skal udgifterne fordeles og først her efter kan der igen skabes fri passage. Den sjældne lampret, vil også få glæde af ændringer i forholdene omkring kanaler og dambrug. Og kommer der flere fisk, får både odder og isfugl det bedre.

Hensigt/formål/mål
Målet er at finde de bedste muligheder for at sikre laksens levesteder i lokalområdet. Dette giver både opbakning og forståelse for de løsninger der vælges.

Aktører og målgruppe
Lodsejere, dambrugere, lystfiskere og andre fritidsgrupper skal nå en fælles forståelse og accept af hinandens interesser og meninger. Derfor skal alle have den faglig viden der er nødvendig for at dette skal lykkes. Samtidig skal myndighederne blive enige om hvordan den valgte løsning udføres og betales.

Tidsramme og ressourcer
Den mulige løsning forventes at foreligge inden sommeren 2007. Der skal laves aftaler og laves reguleringsprojekter. Herefter kan arbejdet gå i gang. Det er svært at sige, hvad det kommer til at koste alle de implicerede parter, men det er sikkert, at den optimale løsning vil bringe store forbedringer for både laks og den øvrige natur til lokalområdet. Længere ude i fremtiden vil lystfiskeri kunne give turistindtægter til området.

Hvor meget har vi nærmet os 2010-målene (indikatorer)
Flere laks, lampretter, odder og isfugle vil være resultatet af en fælles indsats.

Nøglen til at projektet lykkes (evaluering)
For at forbedre forholdene for laks og de andre dyr og planter i og ved Skjern Å, er det vigtigt, at både politikere, lodsejere og brugere mødes for at forstå hinanden, naturen og laksen. Den stiller også

Naturindtryk fra Herning Kommune

Naturformidling i Løvbakkerne

Engblommer

Danmarks største døgnflue

Svaner i søen ved
Præstbjerg Naturcenter

Egekrat i Præstbjerg

Gensnoet å

Mangfoldig natur
Et fælles lokalt ansvar
For fremtiden

HERNING KOMMUNE

TEKNIK OG MILJØ

Kortbild: Biologisk mangfoldighed frem mod 2010-målene

Afdeling: Miljø | Målforhold: 1 : 90000 | Dato: 20-10-2006

Ajourført indtil: | Bemærk matrikelkort er kun til oversigtsformål

Herning kommune
Torvet
7400 Herning
Tlf.nr. 96 26 26 26 Fax.nr. 96 26 29 30